

Milieuzorg - drie "bronnen" als het om belasting gaat

Bedrijfsmilieuzorg - meten is weten - international environment rating system

W. N. Top; Det Norske Veritas, Rotterdam

Bedrijfsmilieuzorg, simpel gezegd, omvat de inspanningen die er voor zorgen dat het milieu niet onnodig wordt belast. Onnodig wil in dit geval zeggen: buiten de grenzen die door de overheid, de bedrijfstak of door "de maatschappij" zijn vastgesteld. Daarbij zal het streven erop gericht zijn om, op langere termijn, de belasting van het milieu te verminderen tot de nul, optie. Dat zal dan in ieder geval betekenen dat het herstellend vermogen van het milieu niet wordt overschreden. Een en ander heeft betrekking op, zowel de winning en verbruik van grondstoffen en energie als op het verwerken van afvalstoffen.

Bronnen van milieubelasting laten zich als volgt eenvoudig indelen:

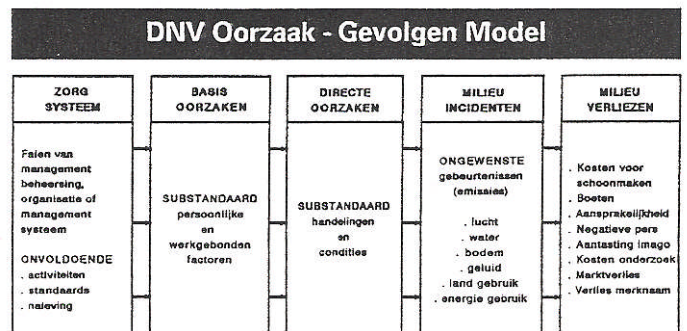
1. Belasting van het milieu binnen toegelaten normen. Hier is de belasting toegestaan, tenminste gedurende de periode waarvoor de normen gelden. De verwachting is dat de normen strenger zullen worden en dat in toenemende mate zal dienen te worden gezocht naar processen, technologieën en werkmethode die minder milieubelastend zijn.
2. (Tijdelijke) niet bedoelde belasting van het milieu boven de toegelaten normen als gevolg van ongewenste voorvallen. Het betreft hier in feite niet gewenste afwijkingen van een normale situatie, een "ongeval".
3. Doelbewuste belasting van het milieu boven de toegelaten norm. Het betreft hier in een doelbewuste overtreding van de norm, milieufraude dus.

Milieuzorg zorg voor bedrijf en omgeving

Naast de individuele zorg van een ieder van ons, zowel tijdens het werk als privé belang. Niet alleen is het bedrijf een belangrijke potentiële bron van milieu belasting, ook kan het bedrijf

een belangrijke rol vervullen bij de beïnvloeding van de persoonlijke houding ten opzicht van het milieu. Dit laatste betreft zowel de werknemers als hun gezinsleden.

Zorg voor het milieu is ingebed in de meer algemene zorg vanuit het bedrijf welke ook de veiligheid, gezondheid en het welzijn van werknemers (en hun gezinsleden) omvat en de zorg voor produkten en diensten. Kwaliteit dus, maar wel met inbegrip van de veiligheids-, gezondheids-, en milieu aspecten zowel bij gebruik van produkten als bij de verwerking van de resterende (afval)produkten na gebruik.

figuur 1

Zorg voor het milieu komt voor uit de uitvoering van bepaalde activiteiten die gezamenlijk tot doel hebben:

- het elimineren of verminderen van de frequentie van ongewenste gebeurtenissen die (kunnen) leiden tot ongewenste milieu belasting,
- het beperken van de gevolgen van ongewenste milieu incidenten mochten de preventieve maatregelen toch falen,
- het verminderen van milieu belasting door het verminderen van afvalstromen en het verbeteren van technologieën, processen en werkmethoden.

Milieuzorg - onderdeel van het bedrijfsmanagementsysteem
De milieuzorg activiteiten dienen plaats te vinden door de gehele organisatie heen en omvatten o.a.:

- het identificeren van (potentiële) milieubelasting zowel tijdens het normale verloop van werk of proces als tijdens abnormale en noodsituaties,
- het evalueren van de milieurisico's zowel wat betreft de mogelijke frequentie van de belasting als wat betreft de mogelijke omvang van de schade,
- het beheersen van zowel het ontstaan van milieu-incidenten als de mogelijke gevolgen ervan. Dit laatste omvat ook het zorgen voor adequate financiële dekking, bijvoorbeeld door middel van verzekering.

Deze activiteiten dienen te zijn "van de wieg tot het graf", van initieel ontwerp tot en met verwerking van wat rest na gebruik. Zij dienen betrekking te hebben op zowel de produktie middelen (machines, installaties, hulpmiddelen, e.d.) als op de produkten en diensten die worden geleverd.

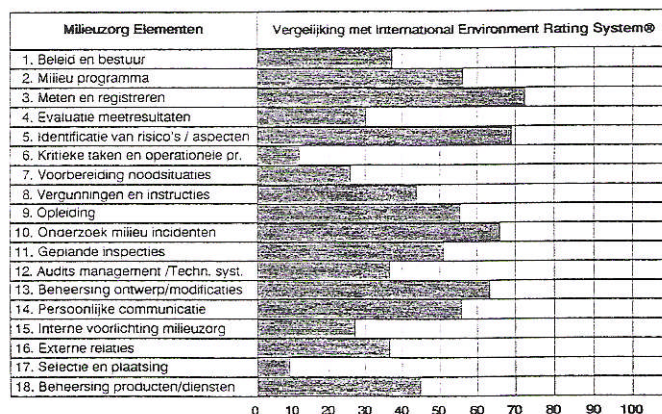
Bij het opzetten en uitvoeren van een effectief milieuzorg systeem is betrokkenheid van alle niveaus in de organisatie van belang: Top-Management, Middel-Management, Supervisie, Werknemers en relevant Stafpersoneel. Activiteiten die thuishoren binnen een milieuzorgsysteem (maar die uiteraard ook invloed hebben op andere bedrijfsaspecten zoals kostenbeheersing, veiligheid, gezondheid, kwaliteit, e.d.) zijn o.a.:

- beleidsvoering, milieuzorg strategie en -plan
- milieu monitoring en analyse
- inkoop van goederen en diensten
- ontwerp van installaties en processen
- opleiding van leidinggevenden, staf en werknemers
- onderhoud en inspectie van produktiemiddelen
- beheersing van milieu-kritieke werkzaamheden
- onderzoek/analyse van milieu-incidenten
- voorbereiding noodsituaties
- regels, werkvergunningen
- aanname van personeel
- bedrijfs-interne aandacht voor milieu-aspecten
- externe relaties

Een milieuzorgsysteem dient te zijn toegesneden op de behoeften van het desbetreffende bedrijf. Desalniettemin kennen milieuzorgsystemen van verschillende bedrijven in belangrijke mate dezelfde aspecten. Dit laatste omdat hier in eerste instantie gaat om "management van milieuzorg". Technische maatregelen worden in belangrijke mate bepaald vanuit het managementsysteem en de besluitvorming die daarmee samenhangt. Het milieu management (of "zorg-") systeem is daarbij de drijvende kracht voor uitvoering en continue verbetering. Een en ander is fig. 1 op eenvoudige wijze weergegeven.

IERS - meten en verbeteren van milieumanagementsystemen

Het IERS (International Environment Rating System) bouwt voort op de traditie ervaring opgedaan met het International Safety Rating System (ISRS) voor veiligheid en gezondheid. Beide "rating" systemen zijn de basis voor dienstverlening door DNV Industry. tezamen met het IQRS voor de management van kwaliteit.

figuur 2

Het IERS omvat 18 onderwerpen of "elementen" voor milieuzorg verdeeld over 120 "sub-elementen" en in totaal ongeveer 750 criteria die van belang kunnen zijn binnen een omvangrijk milieuzorgsysteem. Deze criteria zijn vervat in de vorm van vragen waardoor evaluatie van milieuzorgsystemen mogelijk wordt door middel van evaluatie en verificatie van de antwoorden. Daarbij kennen deze criteria, net zoals dit bij het ISRS (en het IQRS) het geval is, waarde factoren waardoor de 18 onderwerpen kunnen worden uitgedrukt in percentages (ren opzichte van her IERS uiteraard). Een evaluatie uitgevoerd aan de hand van her IERS geeft derhalve een sterktezwakte analyse (zie figuur 2) wat betreft het milieuzorgsysteem verdeeld over de 18 samenstellende elementen. Daarnaast is het IERS een belangrijk referentie kader voor het opzetten en uitvoeren van een bedrijfs-eigen milieuzorgsysteem.

Bij de totstandkoming van her IERS - dat inmiddels in een

aantal praktijk situaties international is uitgetest - is niet alleen gelet op de elementen die van belang zijn vanuit milieumanagement oogpunt maar is tevens gelet op externe standaards of richtlijnen zoals BS 7750 en de ECO-audit. Zodoende kan het IERS bijvoorbeeld ook gebruikt worden om na te gaan of aan BS 7750 wordt voldaan en werd zo de basis verkregen voor certificatie t.O.V. die standaard. Voortbouwend op deze gedachte zal het IERS ook worden gerelateerd aan andere erkende standaards (zoals een te verwachten ISO standaard voor milieumanagement) wanneer deze tot stand komen.

Het IERS werd ontworpen om te komen tot een referentie kader voor de industrie met als doel:

- het identificeren van milieuzorg aspecten van belang voor het bedrijf,
- het bepalen van bestaande activiteiten m.b.t. milieumanagement,
- het verbeteren van deze activiteiten binnen een gestructureerd veranderingsproces.

Resultaten die m.b.v. het IERS kunnen worden verkregen omvatten:

- het verminderen en beheersen van emissies
- het verminderen en beheersen van afvalstromen
- het verminderen en beheersen van gebruik van energie
- het verminderen en beheersen van accidentele emissies
- het verminderen van verliezen t.g.v. ongewenste emissies

Het IERS kent de volgende onderwerpen:

1. **Beleid en bestuur**
2. **Milieuprogramma**
3. **Metten en registreren**
4. **Evaluatie van meetgegevens**
5. **Identificatie van risico's en milieu aspecten**
6. **Kritieke taken en operationele procedures**
7. **Vorbereiding noodsituaties**
8. **Vergunningen en instructies**
9. **Opleiding**
10. **Onderzoek van ongewenste incidenten**
11. **Geplande inspecties**
12. **Audits van management- en technische systemen**
13. **Beheersing van ontwerp en modificatie**
14. **Persoonlijke communicatie**
15. **Interne voorlichting m.b.t. milieuzorg**
16. **Externe relaties**
17. **Selectie en plaatsing**
18. **Beheersing van producten en diensten**

De relatie tussen de acht elimineren van een integraal milieuzorgsysteem, zoals gegeven in de Notitie Bedrijfsinterne Milieuzorg (VROM augustus 1989) en het IERS is weergegeven in figuur 3.

***Bij het opzetten en uitvoeren van een effectief milieuzorg systeem is betrokkenheid van alle niveaus in de organisatie van belang:
Top-Management;
Middelmanagement; Supervisie,
Werknemers en relevant Stafpersoneel.***

IERS en ISRS - integratie veiligheids- en milieuzorg

De gelijkwaardigheid van IERS en ISRS biedt de mogelijkheid om te komen tot integratie van veiligheids/ARBO- en milieuzorg aspecten. Zodoende wordt het mogelijk om een evaluatie (of "audit") systeem te gebruiken voor de aspecten veiligheid, gezondheid en milieu. Met een dergelijke integratie is reeds een begin gemaakt voor specifieke toepassing in de proces industrie waarbij tevens rekening wordt gehouden met proces veiligheidsaspecten zoals gegeven door OSHA 1910.119 als ook de richtlijnen binnen het kader van Responsible Care.

Verdere informatie m.b.t. IERS, ISRS en IQRS kan worden verkregen van DNV Industry, Telefoon 010 . 479 86 00

IERS Elementen	Elementen Milieuzorgsystemen VROM Notitie augustus 1989							
	1. Milieubeleidsverklaring	2. Milieuprogramma	3. Integratie in bedrijfsvoering	4. Metingen en registraties	5. Interne controle	6. Interne voorlichting/oplichting	7. Interne en externe rapportage	8. Doorlichting milieuzorgsyst.
1. Beleid en bestuur	x		x		x		x	
2. Milieu programma		x			x		x	
3. Meten en registreren				x	x		x	
4. Evaluatie meetresultaten				x	x		x	
5. identificatie van risico's / aspecten		x			x		x	
6. Kritieke taken en operationele pr.			x		x	x	x	
7. Vorbereiding noodsituaties			x		x		x	
8. Vergunningen en instructies					x		x	
9. Opleiding			x		x	x	x	
10. Onderzoek milieu incidenten			x		x		x	
11. Geplande inspecties			x		x		x	
12. Audits management /Techn. syst.			x		x		x	x
13. Beheersing ontwerp/modificaties			x		x		x	
14. Persoonlijke communicatie					x	x	x	
15. Interne voorlichting milieuzorg					x	x	x	
16. Externe relaties					x		x	
17. Selectie en plaatsing			x		x	x		
18. Beheersing producten/diensten			x		x		x	

figuur 3